

Ověření plánu evakuace města Pardubic při cvičení „EVAKUACE 2009“

Statutární město Pardubice leží na soutoku řek Labe a Chrudimky, má rozlohu téměř 78 km², přibližně 90 tisíc obyvatel a leží v nadmořské výšce 215 až 237 metrů. Krajské město je zejména průmyslovým centrem, kde je soustředěno množství chemického, petrochemického a elektrotechnického průmyslu. Průmysl zaměstnává množství občanů, kteří sem za práci dojíždějí, včetně zahraničních pracovníků, a tím se počet osob nacházejících se na území města ještě velmi podstatně zvyšuje. Pardubice, které jsou územně členěným statutárním městem a mají osm městských obvodů se svými vlastními úřady a starosty, jsou také velkým dopravním uzlem, a to nejen železničním, ale dnes již také leteckým, neboť pardubické letiště má statut mezinárodního civilního letiště.

Tvorba plánu evakuace

Po jedné z etap reformy územní veřejné správy, která proběhla k 1. lednu 2003, a kdy vznikly obce s rozšířenou působností, došlo k organizačním změnám také na magistrátu města a v rámci jeho organizační struktury vzniklo oddělení krizového řízení. Jedním z prvních úkolů tohoto oddělení bylo zahájení přípravných prací na tvorbě dokumentu, který bude řešit evakuaci obyvatelstva při přirozených povodních a bude současně využitelný i při provádění evakuace z jiného důvodu, včetně evakuace prováděné v případě vyhlášení krizových stavů STAV OHROZENÍ STÁTU nebo VÁLEČNÝ STAV. Sběr potřebných informací probíhal téměř dva roky a zahrnoval zejména zjišťování informací o potencionálních evakuačních střediscích a místech nouzového ubytování. Byla zpracována vlastní, velice jednoduchá, metodika, která byla zaslána provozovatelům vytypovaných zařízení, a na základě které byly jimi vyplněny požadované informace do stejné jednoduché tabulky. Tyto informace se týkaly zejména tzv. „nouzových ubytovacích kapacit“, neboť např. kapacita školy pro běžné činnosti není samozřejmě stejná jako kapacita při nouzovém ubytování. Dále byly zjišťovány informace o kapacitách stravovacích zařízení, respektive školních jídelnách a dalším využitelném potenciálu. V neposlední řadě metodika zahrnovala samozřejmě zjišťování informací o kontaktech na odpovědné osoby. Mezi vytypovaná zařízení patří např. školy a školská zařízení (zřizovaná městem nebo krajem), zimní stadion, tělocvičny, vybraná kulturní zařízení, ale i vhodná veřejná ubytovací zařízení. Informace byly zadány do prostředí geografického informačního systému (oddělení má k dispozici aplikace ArcView 3.3, ArcGIS Desktop 9.3.1 a Kristýna GIS 3.01), přičemž v něm byly provedeny nejrůznější analýzy, ze kterých vyplynulo, zda a v jaké zóně ohrožení se objekty nacházejí (záplavové území, zóny havarijního a vnějšího havarijního plánování), v jaké etapě evakuace respektive v jakém časovém sledu budou využívány apod. Geografický informační systém umožňuje v neposlední řadě i provádění poměrně přesných analýz ve vztahu k počtu ohrožených trvale bydlících obyvatel, neboť oddělení krizového

řízení získává prostřednictvím SQL dotazu informace z databáze městské evidence obyvatel vedené v programu „Registr obyvatel“ (Geovap, spol. s r.o.). Po získání a shromáždění nezbytných podkladů byla zahájena práce na dokumentu samotném.

Prověřovací cvičení

Plán evakuace byl v první verzi připraven v roce 2005 a jeho navržená koncepce byla v témže roce projednána a schválena bezpečnostní radou města. Ta rozhodla o nutnosti ověření navrhované organizace evakuace, a to formou praktického cvičení subjektů, které se na zajištění evakuace budou podílet. Proto již v roce 2006 proběhlo první cvičení s pracovním názvem „EVAKUACE 2006“. Zkušenosti ze cvičení a zkušenosti získané z obcí zasažených ve stejném roce povodněmi, byly zapracovány do konečné podoby plánu evakuace, který byl projednán a schválen bezpečnostní radou města v roce 2008. Současně byla zadána výroba informačních letáků pro obyvatelstvo, formulářů pro vedení evidence evakuovaných, byly nakoupeny reflexní vesty pro obsluhy evakuačních středisek a míst nouzového ubytování (s patřičným potiskem) a vyroben byl i dostatečný počet označení objektů, kde budou tato místa při evakuaci zřízena. Z tohoto materiálu byly vy-

tvořeny sady, které obsahují vše potřebné, včetně nejrůznějšího kancelářského materiálu tak, aby činnost evakuačních středisek nebo míst nouzového ubytování mohla být zahájena bez ohledu na denní nebo noční dobu a bez potřeby shánět nejrůznější pomůcky a potřeby. Tyto sady jsou umístěny trvale dosažitelné ve skladech oddělení krizového řízení (obrázek č. 1).

Přestože po dokončení větší části protipovodňových opatření na území města v roce 2006, kdy byl podstatným způsobem snížen počet obyvatel ohrožených přirozenou povodní v úrovni stoleté vody, a to z přibližně 27 tisíc na dnešních 629 osob (oddělení krizového řízení pracuje dále s vlastní tzv. „bezpečnostní zónou“, která je vytýčena ve vzdálenosti 100 metrů za hranici stoleté vody, a ve které se nachází dalších 5707 trvale žijících obyvatel), je problematika evakuace věnována ze strany orgánů města stále velká pozornost. Důvodem jsou samozřejmě stále se opakující povodně, ale také ustanovení § 15 odst. 2 písm. c) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, které mimo jiné uvádí, že obecní úřad při výkonu státní správy zajišťuje mj. evakuaci osob před hrozcím nebezpečím. Z toho důvodu bylo opět bezpečnostní radou města rozhodnuto, že se uskuteční další cvičení orgánů kri-

zového řízení města, zaměstnanců magistrátu města, úřadů městských obvodů a dalších subjektů, podílejících se na zabezpečení evakuace obyvatel města. Stejně jako v roce 2006 i cvičení „EVAKUACE 2009“, jež proběhlo ve dnech 23. až 24. června 2009, nebylo určeno prioritně pro základní složky integrovaného záchranného systému, ale pro uvedené orgány samosprávy, subjekty mající vztah k městu (např. Dopravní podnik města Pardubic, a.s., Městský rozvojový fond Pardubice, a.s. a další), zejména občanská sdružení, o kterých bude zmínka dále.

Příprava a průběh cvičení „EVAKUACE 2009“

Cvičení bylo dvoudenní, mělo tři etapy a probíhalo současně s cvičením orgánů krizového řízení na úrovni kraje pod názvem „POVODEŇ 2009“. Díky tomu bylo možné, poprvé v historii existence aktivních záloh Krajského vojenského velitelství Pardubice, využít příslušníky Armády ČR k plnění úkolů spojených s výstavbou protipovodňových hrází na území města (POVODEŇ 2009) respektive plnění úkolů Policie České republiky při střežení objektu hlavního evakuačního střediska (EVAKUACE 2009). Příprava cvičení probíhala v souladu se „Zásadami pro přípravu a provedení cvičení orgánů krizového řízení České republiky“, kdy v průběhu tří měsíců proběhla tři společná jednání se zástupci všech účastníků cvičení, kterým předcházela řada dílčích jednání s vybranými zástupci nejvíce zainteresovaných subjektů. Cvičení, kterého se celkem účastnilo téměř 400 osob (z toho 202 evakuovaných) a více než 30 cvičících subjektů, bylo připravováno téměř rok. Všichni cvičící obdrželi v písemné podobě plán provedení cvičení, jehož součástí bylo i CD-R, které obsahovalo řadu dalších nezbytných a souvisejících informací. Součástí plánu cvičení byly i nezbytné mapové podklady a podrobný časový harmonogram cvičení.

První den cvičení proběhlo, na základě rozhodnutí primátora města, svolání krizového štábu města k úvodnímu jednání. Jednání bylo využito nejen k procvičení samotné organizace svolání, ale také jako odborná příprava členů krizového štábu, kde jim byl vysvětlen význam tohoto zvláštního orgánu města, ale připomenuta byla i nezbytná znalost úkolů vyplývajících jednotlivým členům ze statutu a jednacího řádu. Na základě závěrů z úvodního jednání krizového štábu byly připraveny základní dokumenty, které jsou nezbytné pro co nejhladší průběh evakuace. Primátorem města byla odeslána žádost hejtmánovi o vyhlášení krizového stavu STAV NEBEZPEČÍ (vyhlášení krizového stavu bylo plánováno také v rámci již zmiňovaného cvičení „POVODEŇ 2009“). Primátor následně vydal, v souladu s ustanovením § 23 odst. 1 písm. b) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém říze-

ní a o změně některých zákonů (krizový zákon), rozhodnutí o nařízení evakuace. Na krajské operační a informační středisko HZS Pardubického kraje (KOPIS) byly zaslány standardizované průvodky krizové korespondence spolu s nezbytnými hlášeními, jež jsou součástí přílohy č. 1 Směrnice Ministerstva vnitra ze dne 8. října 2004, č.j.: PO-365/IZS-2004, kterou se stanoví jednotná pravidla organizačního uspořádání krizového štábu kraje a obce, jeho uvedení do pohotovosti, vedení dokumentace a některé další podrobnosti (informace o svolání krizového štábu, hlášení o mimořádné události, žádost o poskytnutí pomoci apod.). Současně byly odesílány i žádosti k odvysílání fiktivní zprávy o nařízené evakuaci na vybrané provozovatele hromadných informačních prostředků, a to konkrétně na některá regionální rádia. Nutno podotknout, že všechny žádosti byly přijaty, přičemž potvrzené žádosti byly opětovně zaslány jak KOPIS, tak i provozovateli hromadných informačních prostředků zpět do místa jednání stále pracovní skupiny krizového štábu. První den cvičení byl zakončen výběrem dodavatelů vhodných věcných prostředků, k čemuž byl využit aplikační software Správy státních hmotných rezerv „Krizdata“ a vyhotoven seznam osob vhodných pro uložení tzv. „pracovní výpomoci“. K tomu slouží na oddělení krizového řízení opět aplikace „Registr obyvatel“, která je pro tento případ vhodně uzpůsobena. Ve vytypovaných veřejných ubytovacích zařízeních byla ověřena okamžitá volná kapacita, která činila 1617 volných míst z celkového počtu 3076 lůžek (informace byly získávány pouze z části dostupných zařízení).

Druhý den proběhla z hlediska významu velmi důležitá, praktická část cvičení, přičemž činnost byla zahájena přípravou pracoviště stálé pracovní skupiny na nouzový provoz, tzn. přípravou záložního zdroje (elektrocentrály vhodné pro napájení citlivých elektronických zařízení), nouzového osvětlení apod. V rámci procvičení nejrozličnějších způsobů komunikace byla odeslána všem účastníkům

cvičení SMS zpráva o zahájení druhé etapy cvičení, a to z vlastní GSM brány, která je součástí systému varování a vyrozumění DOMINO II., a který město postupně od roku 2005 buduje (v průběhu cvičení bylo celkem odesláno téměř 100 SMS zpráv nejrozličnějšího charakteru). V souladu s plánem evakuace, respektive plánem provedení cvičení, byla zahájena příprava evakuačních středisek a míst nouzového ubytování. Hlavním evakuačním střediskem byl zimní stadion, který skýtá velké možnosti, jež mohou být při soustředění velkého množství evakuovaných osob využity. Jako záložní evakuační středisko byl současně připraven objekt jedné základní školy, který byl po ukončení příjmu evakuovaných využit také jako jedno z míst nouzového ubytování. Další místo nouzového ubytování bylo připraveno na zcela opačné straně města rovněž v objektu základní školy.

S využitím registru obyvatel byl vyhotoven seznam evakuovaných osob a ve 12.00 hodin proběhla na území města zkouška koncových prvků jednotného systému varování a vyrozumění, jejíž součástí byl i vstup primátora města do systému prostřednictvím mobilního telefonu, kdy obyvatelstvu oznámil zahájení praktické části cvičení. Ve 12.30 hodin byla na dvou různých místech zahájena evakuace osob z ohrožených území. Jako evakuované osoby byli využiti žáci několika místních základních škol,

ze kterých byly vytvořeny fiktivní rodiny, jež korespondovaly se zpracovanými seznamy. V místech shromáždění osob zajišťoval organizaci evakuace dotčený úřad městského obvodu a pro zvýšení bezpečnosti byla vždy na místě přítomna hlídka městské policie a Policie České republiky. Dopravní zabezpečení bylo, dle předem připraveného grafikonu, zajištěno šesti označenými autobusy dopravního podniku, které evakuované postupně odváží do evakuačních středisek (obrázek č. 2). V evakuačních střediscích probíhala prostřednictvím pracovníků magistrátu města, respektive zaměstnanců školského zařízení evidence osob, vydávání občerstvení a poskytování informací o dalším průběhu. Zajištěno bylo i poskytování první pomoci, a to prostřednictvím členů pardubického oblastního spolku Českého červeného kříže a členů občanského sdružení Rescue Pardubice. Některé evakuované osoby byly předem vybaveny informacemi o svém fiktivním zranění a potřebě poskytnutí ošetření, vyzkoušena byla i situace, kdy se jeden ze cvičících po celou dobu pohyboval na invalidním vozíku. Výše uvedené občanské sdružení připravilo pro evakuované osoby (žáky) v prostoru zimního stadionu praktickou ukázkou provedení laické resuscitace a použití automatických defibrilátorů, které jsou na území města dnes již k dispozici v objektech, v nichž se shromažďuje velké množství osob (zimní

stadion, divadlo, letiště, plavecký areál atd.). Na obří obrazovce, která je využívána při sportovních akcích, byly promítány krátké filmy s tematikou poskytování první pomoci. Zapojeno bylo i další občanské sdružení Rescueinfo, které po celou dobu cvičení zajišťovalo rádiovou komunikaci mezi jednotlivými prostory cvičení a stálou pracovní skupinou krizového štábu, která celou činnost organizovala. To umožnilo sledovat průběh cvičení v jednotlivých lokalitách a vhodně reagovat, pokud to bylo nutné, na vzniklou situaci.

Po ukončení první části evakuace byl zahájen přesun evakuovaných osob do míst nouzového ubytování, kde byla činnost zajišťována pracovníky daného školského zařízení. Tito byli, stejně jako ostatní účastníci zajišťující průběh cvičení, vybaveni reflexními vestami stejné barvy, pouze vedoucí evakuačního střediska respektive místa nouzového ubytování byl vždy barevně odlišen, včetně označení nápisem. V místech nouzového ubytování proběhla druhotná evidence a evakuovaným byly rozdány k vyplnění doplňkové informační letáky (obrázek č. 3). Tyto slouží k poskytnutí informací o celé rodině, jejím zdravotním stavu (závislosti na lécích, zdravotních pomůckách apod.), informacích o kontaktních osobách, které mají být případně vyrozuměny o evakuaci apod. Následně byly evakuované osoby ubytovány v předem připravených a uzpůsobených prostorách škol, zejména tělocvičnách a třídách. V jednom z míst nouzového ubytování byly evakuovaným vydávány též průkazy evakuovaných a speciální stravenky umožňující odběr stravy (odlišné od těch, jež jsou připraveny pro reálnou situaci).

V návaznosti na cvičení „POVODEŇ 2009“ a tedy aktuální vývoj fiktivní povodňové situace, bylo dalším rozhodnutím primátora města vydáno v 15.00 hodin nařízení o ukončení evakuace. Postupně tedy došlo k ukončení činností v evakuačních střediscích a místech nouzového ubytování, čímž byla završena druhá etapa cvičení.

Třetí etapa cvičení se již netýkala samotné evakuace, ale byla věnována preventivně výchovné činnosti, zejména v oblasti ochrany obyvatelstva. Oddělení krizového řízení připravilo v prostorách stanice HZS Pardubického kraje pro účastníky (žáky škol) krátkou soutěž. Otázky v písemném testu byly věnovány první pomoci, chování obyvatelstva za mimořádných událostí apod. a vyhodnoceny byly okamžitě po ukončení soutěže. Ti, kteří odpověděli správně, byli zařazeni do losování o velmi zajímavé věcné ceny, které do soutěže věnovala společnost SATTURN HOLEŠOV, spol. s r.o., a společnost R.D. Engineering, s.r.o. Pardubice, které na území města provádějí výstavbu, respektive servis systémů varování a vyrozumění DOMINO II. V rámci této části cvičení proběhla, díky veliteli stanice a sloužící směně HZS Pardubického kraje, i velice poutavá exkurze a ukáзка nejrůznější techniky a věcných prostředků požární ochrany.

Závěr

V následujícím období bude provedeno vyhodnocení cvičení, a to na základě připomínek zaslaných jednotlivými účastníky cvičení a dalšími osobami, které byly požádány o účast na cvičení v pozici hodnotitelů. Jednalo se jak o příslušníky HZS Pardubického kraje, tak o kolegy zabývajícími se problematikou krizového řízení na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností v rámci Pardubického kraje. Cvičení se účastnili i zástupci hromadných informačních prostředků a pracovníci Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, kteří průběh cvičení zdokumentovali.

Cvičení „EVAKUACE 2009“ simulovalo nejsložitější variantu evakuace, která by byla zvolena v případě, kdy bude k dispozici dostatečně dlouhá doba na její přípravu. Plán evakuace města při přirozených povodních počítá s dobou přípravy tohoto způsobu evakuace v rozsahu 18 hodin. Pokud tato doba nebude k dispozici, lze vhodnými organizačními změnami provést evakuaci rychlejším způsobem a některé činnosti provádět až následně (přesná evidence, vyhledávání chybějících rodinných příslušníků, repatriace do zdravotnických zařízení apod.).

Na závěr je nutné touto cestou opět poděkovat všem účastníkům za jejich vstřícnost a spolupráci při přípravě a realizaci cvičení. Jejich přístupu si město cení o to více, že se v řadě případů jednalo o členy občanských sdružení, kteří čerpali vlastní dovolenou, aby se cvičení mohli zúčastnit. Rovněž tak žádný z více jak třiceti zúčastněných subjektů nepožadoval úhradu vzniklých nákladů, resp. úhradu ušlého zisku.

Ing. Jiří KYNCL, oddělení krizového řízení magistrátu města Pardubic, foto Magistrát města Pardubic, Městský úřad Polička, Městský úřad Žamberk